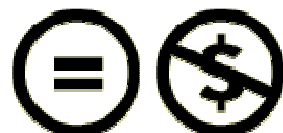

Tarbs Spegel
Anna Högberg

Rättigheter: Denna novell ges ut under creative commons och får spridas fritt i oförändrad form för icke-kommersiella syften.

Tarbs Spegel

För länge sedan, när världen fortfarande var hel och de gamla folken levde i Fyra öars rike, fanns det en skicklig hantverkare som hette Tarb. Han kunde tillverka vad man än önskade av honom. Han gjorde fåglar av glas åt de rika, fåglar som såg så äkta ut att ingen skulle ha blivit förvånad om de hade flugit sin kos. Han gjorde ett pärlmorskrin av snäckor från havet, så vackert att havet trodde att detta var stranden och lämnade sitt svallande ljud i dess inre. Tarb tillverkade till och med en liten staty av glas, som släppte in solens ljus i den mörkaste natt.

Men Tarb kunde aldrig tänka ut sådana saker själv. Man var tvungen att säga till honom vad man ville att han skulle göra. Tarb var ingen klok eller snabbtänkt eller ens fantasifull man, men hans goda hjärta och skicklighet med sitt hantverk gjorde att folk uppskattade honom och spred historierna om hans händers magi till rikets fyra öar.

I närheten av staden där Tarb hade sin verkstad fanns det en stor herrgård, tillhörande en mycket rik hertig. Hertigen fick höra talas om den duktige hantverkaren och lät skicka efter honom.

Så Tarb kom till herrgården och förundrades över rikedomerna och skönheten som fanns där, ty Tarb kunde bara uppskatta skönhet hos saker som tillverkats av någon annan. Han såg aldrig skönheten i det han själv skapade, men samtidigt visste han väl om vad andra sade om hans verk.

Hertigen var en mycket godmodig man som fick Tarb att känna sig väl till mods. De pratade länge om väder och vind. Hertigen visade sköna föremål för Tarb, små smycken och kedjor som fick hantverkaren att dra efter andan. Till slut kom hertigen in på sin dotter. "Det må vara hur det vill med din skicklighet," sade han, "...men ingenting du kan tillverka kan vara lika vackert som min dotter, Arynna."

"Jag har inte sett er dotter ännu," sade Tarb våghalsigt, "...men jag är säker på att jag skulle kunna tillverka någonting som vem som helst utom jag själv skulle finna lika vackert."

Hertigen såg mycket buttert på honom, då han var mycket fäst vid sin dotter. Han ledde Tarb fram till fönstret och bad honom titta ut på gården.

Tarb tittade ut, som hertigen sade, och fick se en ung kvinna spatsera tillsammans med en äldre man. Hennes hår var som de ljusaste solstrålar en sommardag och hennes ögon var som stjärnorna på natthimlen. Hyn var blek som månsken och hennes skratt lät som fåglarnas sång. Tarb kunde inte ta blicken från henne, ty han hade aldrig sett någonting så vackert.

“Ta nu tillbaka dina ord,” sade hertigen med ett stolt leende, “ty ingenting som någon hantverkare kan göra, om än så skicklig som du, kan vara lika vackert.”

Tarb var en man som aldrig tog tillbaka någonting han sagt, så han dristade sig till att säga; “Ni har fel, min hertig. Jag skulle kunna göra det.”

Hertigen skrattade först åt honom, men blev sedan mycket allvarlig. Tarb sade; “Min hertig, er dotter måste vara den vackraste flickan i riket. Jag har aldrig sett någonting skönare. Det plågar min själ att ni redan har lovat bort henne.”

Hertigen skrattade igen. “Min bästa Tarb,” sade han, “skulle ni kunna åstadkomma någonting lika vackert som Arynna innan hon svär ederna med sin fästman, fem dagar från denna kväll, så skulle jag med glädje ge henne till en man med dina talanger.”

Tarb förstod inte att hertigen menat det som ett skämt, så han sade; “Jag ska bevisa det för er, och för hela riket. Om jag misslyckas kan ni få vad ni vill utav mig.”

Hertigen såg att Tarb menade det han sade. Hertigen var mycket säker på att han skulle vinna vadet, så han tryckte hantverkarens hand i en överenskommelse.

Så gick Tarb tillbaka till sin verkstad. Han var helt utom sig, då det verkade som om han tagit på sig en helt omöjlig uppgift. Han sov inte på flera dygn. Han vankade av och an i verkstaden eller satt uppe och funderade och försökte arbete.

Den första dagen försökte han göra ett smycke i guld, men dess skinande skönhet skulle genast ha bleknat i åsyn av Arynns gyllene hår. Den andra natten gick han ut i mörkret, ut ur staden och upp på en enslig kulle, där han samlade in månsken i en kristallkula. Han tog sedan tillbaka kulan till verkstaden, men inte ens när han format den till den vackraste kvinnofigur man kunde tänka sig kände han att den var lika vacker som Arynna. Den tredje dagen använde han sig av enkla saker, såsom friska löv, mogna bär och väldoftande barr, men kastade snart ut sin skapelse till grannens höns. Den fjärde dagen kom, och Tarb försökte fånga stjärnornas sken, men stjärnorna är inte som månen. De lever mycket längre bort och kan inte plockas från himlen. Tarb hade inte tid att vänta på ett stjärnfall.

När den femte dagen grydde hade Tarb bara tills skymningen på sig att klara av sin omöjliga uppgift. Han drog sig bort till hertigens gods och tittade in genom ett fönster på Arynna. Hertigdottern trädde blommor i sitt hår inför kvällens festligheter, men det fanns inget leende på hennes läppar och inget ljus i hennes ögon. Hon var som de slokande blommorna hon fäste i håret.

Tarb gick hem i den kyliga gryningen, längs tomma gator. Han var nära förtvivlan och satte sig i en gränd för att gråta. Tårarna droppade ner i en

vattenpöl vid hans sida och när han hörde det droppande ljudet tittade han ner och fick se sin egen spegelbild.

För på den tiden fanns det inga speglar annat än stilla sjöar. Människor som levde inne i städerna, långt från närmaste vattendrag, såg aldrig sig själva, annat än om de skymtade skuggiga bilder i de rikas fönsterrutor sent om nätterna.

Tarb sprang hela vägen till smeden, trots att det var arla morgon, och bad honom om en stor och tunn stålplatta. Smeden var först ovillig, men Tarb erbjöd honom den lilla kvinnostatyn han tillverkat av kristall och månsken. Smeden blev förbluffad och ville först inte ta emot statyn för ett sådant ringa jobb som att hamna ut en bit stål, men Tarb försäkrade honom att han var så missnöjd med statyn att han inte tålde att se på den. Smeden gav honom så med glädje stålet och hamnade ut det till en stark och felfri platta.

När plattan var färdig sprang Tarb hem med den, het som den var direkt från ässjan. Först provade han att fästa två glasplattor på den med vatten emellan, men det lyckades inte. När solen stod som högst provade han med guld, men det gav en suddig bild. Till slut, när dagen led mot sitt slut och timmen närmade sig för Arynna att svära ederna, var Tarb tillbaka hos smeden för att byta till sig silver mot guldsmycket från den första dagen. Smeden blev åter överväldigad och frågade vad det var Tarb skulle tillverka.

Hantverkaren svarade; "Någonting så blankt att det kan återkasta all världens skönhet. Men jag fruktar att inte ens silver blir blankt nog, och då förlorar jag hertigens dotter och blir själv hertigens tjänare."

Smeden funderade och hans blick föll på den lilla statyn av kristall. I den hade Tarb fångat månskenet, och därför glittrade och blänkte statyn som om den vore levande. "Bara silver kanske inte räcker," föreslog smeden. "Skönhet är inte fast och starkt som metallen. Lägg månsken i blandningen, så kommer den att kunna spegla också liv."

Tarb kom upp på fötter och tackade smeden av hela sitt hjärta. Han hade haft lösningen så nära hela tiden, och ändå hade han inte sett den. Medan smeden smälte ner silvret gick Tarb upp på kullarna för att samla ihop det gryende månljuset. När han kom tillbaka med det bleka skenet i sina kupade händer hördes redan sång och skratt bortifrån allmänningen.

Och så hällde Tarb silver och månljus över sin platta och fick en spegel så skinande blank att han kunde se varje detalj av sig själv och rummet i den. Han kunde se allting, från ögonens färg och hårets krusningar till dammet på golvet, gardinernas rynkor och ljuset från månen genom det öppna fönstret. Metallen gjorde bilden skarp och var stark nog att hålla kvar bilden, och månljuset gjorde den levande som livet självt.

Tarb sprang så fort han kunde mot allmänningen med spegeln i händerna. Så brinnande var hans iver och så stor hans hast att han inte såg

sig för. Han snavade och föll, med spegeln under sig. Borta på ängen stod Arynna och såg med sorg i blicken på den man hennes far valt ut som tillsvuren åt henne.

Tarb reste sig upp och fick se att månskenet sluppit ur hans skapelse under fallet. Allt som tittade tillbaka på honom var en torr, stel bild som lika gärna kunde ha varit en målning. Hantverkaren började gråta i förtvivlan och fällde strida tårar på den blanka ytan.

Hertigen kom fram till honom och sade; "Jaha, Tarb, det ser ut som om dina tjänster kommer att stå enbart mig till förfogande i fortsättningen, för du har väl aldrig lyckats med din uppgift?" Hans ord var hånande och plågade stackars Tarb ännu mer.

"Jag är ledsen," sade Tarb, men kom inte längre. Arynna hade kommit fram till honom. Han tittade upp på henne och glömde allt om spegeln. Han fann henne vackrare än den första blomman efter vinterns slut, den första solglimten efter regnet, ja, till och med skönare än barnet som ler mot den fule och utstötte. När hon knäböjde vid hans sida, klädd i vitaste vitt, för att hjälpa honom upp, blev han så rörd att han glömde alla ord. Hur hade han någonsin kunnat tro att hans händer skulle kunna skapa någonting lika vackert?

"Åh!" utbrast Arynna och tog försiktigt spegeln ur hans händer. "Vad är detta?"

"Låt oss se ditt misslyckande nu," sade hertigen och ställde sig bakom sin dotter för att kunna se tillsammans med henne i Tarbs spegel.

När ingen av dem sade någonting mer blev Tarb orolig och gick runt för att se vad de egentligen kunde se i spegeln. När han kommit runt Arynna och tittade över hennes axel in i den, såg han att hans tårar hade letat sig in i silvret, istället för månskenet.

Tårar kommer från hjärtat och eftersom det var tårar som speglade den fagra Arynns bild, visade den inte bara den skönhet hon bar på utsidan, utan också det som fanns i hennes hjärta och själ. Arynns själ var lika ren och vit som den klänning hon bar. Att se hennes bild i spegeln var mer bländande än att titta in i solen en sommardag, men utan den smärta som solen ger och utan att vara fångslad så fjärran.

"Jag lovade någonting lika vackert som er dotter," sade Tarb till hertigen. "Nu har jag gett er någonting ännu vackrare. När du ser din dotter ser du bara den skönhet som du och hennes mor har gett henne, men genom min spegel av silver och tårar ser du också den skönhet hon har gett sig själv."

Hertigen kunde först bara tuga, då det Tarb hade sagt var helt sant. En mans löfte är en mans lag, och hans handlingar hans heder. Hertigen såg djupt i spegeln och anade där rättrådighetens gyllene sken bakom sina egna ögon. Han suckade och gav Tarb spegeln tillbaka.

"Du ska få min dotter," sade han. "Hon är en för stor gåva för att ge till någon som inte känner hennes värde."

“Håll!” ropade den åldrande mannen som Arynna redan hade lovats till. “Hon är min brud och jag tänker inte förlora henne till en simpel stackare utan börd.”

Mannen steg fram till dem och såg bistert på hertigen. “Jag kräver det som var mig lovat,” sade han.

Tarb såg förtvivlan i hertigens ansikte. Han hade lovat sin dotter till dem båda. Hantverkaren steg då fram och sade; “Min herre, jag föreslår ett vad. Om du kan se in i min spegel utan att räddas ska jag ge upp Arynna.”

“Ingen konst!” utbrast mannen. “Visa mig! Jag räds ingenting.”

Tarb och Arynna tog tillsammans spegeln och vände den mot mannen. Hans bistra min försvann och färgen rann ur hans ansikte som vatten från ett sprucket kärl. I nästa ögonblick skrek han som ett djur vid slakt och flydde hals över huvud från sin egen bild.

Hantverkaren och hertigens dotter svor de heliga ederna till varandra den dagen och blev mycket lyckliga tillsammans. Tarbs skicklighet blev vida berömd och folk kom från när och fjärran för att få se i hans spegel. En del lämnade godset glada och lätta om hjärtat, medan andra blev sorgsna eller rädda. Ty av alla sanningar är sanningen om sig själv den som är svårast att möta.